

DOI 10.51558/2490-3647.2022.7.4.265

UDK

Primljeno: 16.9.2022.

Izvorni naučni rad
Original scientific paper

Dražena Bošković, Ivona Šetka Čilić

ENGLISKI JEZIK STRUKE: JUČER, DANAS, SUTRA

Fenomen engleskog jezika struke (EJS) nastaje oko 1960. godine kao rezultat brze revolucije u teorijskoj lingvistici, svjetskih zahtjeva za bržim i kvalitetnijim učenjem engleskog jezika u profesionalnom i akademskom okruženju, kao i sve većeg pritiska na edukatore i obrazovne institucije da se usredotoče na potrebe učenika. Engleski jezik struke započinje unutar polja poučavanja engleskog jezika¹, ali je kasnije postao autonomno potpolje primijenjene lingvistike. Ovaj članak će pregledati glavne definicije pojma, njegovo podrijetlo, osnovne karakteristike, a nakon toga će raspravljati o najvažnijim fazama evolucije engleskog jezika struke te pokušati predvidjeti budućnost ove važne oblasti. Članak započinje uvodom u kojem su predstavljene osnovne definicije i karakteristike pojma. Nakon toga se kroz genezu predstavljaju rane godine engleskog jezika struke, ključni koncepti s naglaskom na pojam analize potreba i moderno doba u kojem žanr postaje središnja tema proučavanja, ali se daje i pregled recentnih istraživanja u polju korpusne lingvistike i etnografije. Zaključak raspravlja o mogućim budućim pravcima i razvoju engleskog jezika struke.

Ključne riječi: engleski jezik struke; povijest EJS; analiza registra; analiza diskursa; analiza potreba; analiza žanra; etnografija; korpusne studije; digitalna revolucija u EJS

¹ ELT - English language Teaching

1. UVOD

Engleski jezik struke² (u daljnjem tekstu EJS) svoje podrijetlo ima u polju lingvistike jer se inicijalno zanimao za gramatičke značajke specijaliziranih tekstova, a nakon toga je svoje interese pomaknuo izvan rečenice na razinu diskursa i usredotočio se na 'retoričke funkcije' kao što su opisi, narativi, definicije, egzemplifikacija, klasifikacija, usporedba i kontrast, uzrok i posljedica, te generalizacije u tekstovima za posebne namjene. Promatrali su se jezični oblici i diskursne strukture unutar konteksta specifičnih tekstova ili žanrova (Paltridge 2011). Ljudi su oduvijek učili strani jezik zbog nekih posebnih potreba i s određenim razlogom, ali se o engleskom jeziku struke počelo govoriti tek 60-ih godina prošlog stoljeća. Od svojih početaka prolazi kroz različite faze razvoja, ne razvija se istom brzinom u svim zemljama, a kao polje anglističke lingvistike je izrastao nakon niza povijesnih događaja i trendova.

Potpisivanjem Versajskog ugovora 1919. godine dolazi do priznavanja pariteta između engleskog i francuskog jezika. Francuzi su na mirovnoj konferenciji kojom je završio Prvi svjetski rat bili protiv nadogradnje engleskim jezikom, ali je prisutnost Amerike ipak bila odlučujuća što je u ovom slučaju dovelo do „kraja ere francuske lingvističke nadmoći” (Phillipson 2012: 33). Kasnijih godina, nakon Drugog svjetskog rata (1939-1945), svijet svjedoči ekspanziji znanosti, tehnologije i trgovine što povećava potražnju za međunarodnim, svjetskim jezikom, a zahvaljujući spomenutoj rastućoj ekonomskoj moći Sjedinjenih Američkih Država, engleski jezik postepeno dobiva taj status. Hutchinson i Waters (1987) pored ovih promjena koje nazivaju zahtjevima Novog svijeta, navode još dva ključna faktora koja su rezultirala pojavom engleskog jezika struke, a to su revolucija u lingvistici i usredotočenost na učenika. Revolucija u lingvistici fokusirala se na načine korištenja jezika u stvarnim životnim situacijama i utvrđeno je da je jezik koji se koristi u govornim i pisanim situacijama podložan promjenama. Usredotočenost na učenika podrazumijeva usmjeravanje metodologije poučavanja jezika prema potrebama učenika. Postaje veoma značajno promatrati učenika kao centar procesa učenja i poučavanja budući da svi imaju različite potrebe, interese, vještine i strategije za usvajanje jezika.

Nastava engleskog jezika struke izvodi se kako bi se učenici s određenom razinom poznavanja engleskog jezika osposobili za korištenje jezika u situaciji poznatoj pod nazivom ciljane situacija³ koja će pružiti informacije o objektivnim potrebama, odnosno koje vještine i jezik su potrebni učenicima u kontekstu u kojem planiraju

² ESP - English for specific purposes

³ Target situation analysis (TSA)

koristiti engleski jezik. Pored analize ciljane situacije, jako je bitno u proces uključiti *analizu situacije učenja*⁴ koja otkriva subjektivne potrebe učenika, *analizu sredstava*⁵ koja otkriva informacije o obrazovnim kontekstima i *analizu sadašnje situacije*⁶ koja utvrđuje postojeću razinu kompetencije kod učenika (Hutchinson i Waters 1987). Analiza svih potreba je, dakle, prvi korak u dizajniranju prilagođenih programa (Martinez i Sanz 2008), a ona otkriva tipične jezične rutine učeničkih radnih konteksta i koji se lingvistički oblici najviše koriste u specijaliziranom području, a svaka ta situacija ima svoje preferirane oblike komunikacije (žanrove) (Byram 2000).

U vrijeme rastuće globalizacije rješavanje potreba govornika kojima engleski jezik nije izvorni, ali ga moraju koristiti kroz različite kontekste, od velike je važnosti. Cilj ovog članka je predstaviti povijest razvoja engleskog jezika struke u zadnjih šezdeset godina i dokazati da je taj fenomen danas dobro uspostavljeno potpodručje primijenjene lingvistike, čija evolucija još uvijek traje. Imajući sve to na umu, članak će kroz različite izvore genezu engleskog jezika struke opisati kroz tri glavna razdoblja: *rane godine* (1962-1981), *ključni koncepti* (1981-1990), *moderno doba* (1990 - do danas). Članak se sastoji od uvoda, koji kratko govori o nastanku i osnovnim karakteristikama engleskog jezika struke; nakon toga slijedi tematska jedinica koja započinje ranim fazama evolucije koje se nazivaju *faza analize registra* i *faza analize diskursa*, a zatim se raspravlja o ključnim konceptima engleskog jezika struke i pojmu *analiza potreba*. Posljednja faza evolucije obuhvaćena člankom je moderna era koja govori o nedavnim zbivanjima u polju EJS, analizi žanra, korpusnoj lingvistici, etnografiji i kratko o utjecaju digitalne revolucije na razvoj područja. Zaključkom smo pokušali predvidjeti buduće usmjerenje pojma na globalnoj razini.

2. OSNOVNE KARAKTERISTIKE ENGLESKOG JEZIKA STRUKE

Kada se govori o karakteristikama specifičnim za engleski jezik struke uzet ćemo u obzir razmatranja Strevensa, Dudley-Evansa, Saint Johna i Basturkmen koji su kroz svoje analize došli do najvažnijih zaključaka vezanih za varijabilne i apsolutne karakteristike ovog specifičnog pristupa u počuvanju jezika. Strevens identificira četiri apsolutne i dvije varijabilne karakteristike engleskog jezika struke.

4. Learning situation analysis (LSA)

5. Means analysis (MA)

6. Present situation analysis (PSA)

Apsolutne karakteristike

- (I) EJS je dizajniran da zadovolji određene potrebe učenika;
- (II) EJS je sadržajno (u svojim temama) povezan s određenim disciplinama, zanimanjima i djelatnostima;
- (III) EJS je usmjeren na jezik koji je primjeren tim aktivnostima u sintaksi, leksiku, diskursu, semantici i analizi diskursa;
- (IV) EJS se razlikuje od općeg engleskog.

Varijabilne karakteristike

- (I) EJS nije nužno ograničen na jezične vještine koje treba naučiti (npr. čitanje);
- (II) EJS se ne podučava po unaprijed određenoj metodologiji.

(Stevens 1988: 1-2)

Dudley-Evans i Saint John inspirirani klasifikacijom Strevena, deset godina nakon, daju svoju revidiranu podjelu apsolutnih i promjenjivih karakteristika engleskog jezika struke:

I. Apsolutne karakteristike

- EJS je kreiran da zadovolji potrebe svojih polaznika;
- EJS koristi osnovnu metodologiju i aktivnosti discipline kojoj služi;
- EJS je fokusiran na jezik (gramatiku, leksiku, registar), vještine, diskurs i žanr tako da odgovara ovim aktivnostima.

II. Varijabilne karakteristike

- EJS može biti vezan ili kreiran za pojedinačne, specifične discipline;
- EJS može u specifičnim nastavnim situacijama koristiti drugačiju metodologiju od općeg tečaja;
- EJS često je kreiran za odrasle polaznike, na institucijama tercijarnog obrazovanja ili u profesionalnom poslovnom okruženju, a može se koristiti i za učenike srednjih škola;
- EJS tečajevi općenito se kreiraju za srednju ili višu razinu studija;
- Većina tečajeva EJS podrazumijeva osnovna znanja iz jezika, ali se mogu koristiti i s početnicima.

(Dudley-Evans, Saint John 1998: 4-5)

Basturkmen također naglašava apsolutne i promjenjive karakteristike engleskog jezika struke, a one su prema njoj sljedeće:

I. Varijabilnost EJS

- EJS proizlazi iz niza područja u kojima se ti tečajevi razvijaju. To varira od općih (akademski tečajevi engleskog pisanja) do vrlo specifičnih (engleski za hotelske recepcionere).
- EJS proizlazi iz različitih odnosa koji učenici imaju sa svojom ciljanom zajednicom prakse.
- EJS proizlazi iz razlika o tome koliko su nastavnici EJS upoznati s ciljem discipline, profesije, zvanja i njihovog specijalističkog diskursa.

II. Konstante EJS

- EJS uključuje raspravu o potrebama učenika i prvenstveno promatranje uloge učenika vezane za posao i učenje.
- Tečajevi EJS nužno zahtijevaju preciziranje jezika i vještina koje treba učiti.
- Tečajevi EJS koriste se tekstovima i oslanjaju na opise o upotrebi jezika i komunikacije iz ciljanih zajednica i disciplina.

(Basturkmen 2010: 12)

Uzimajući u obzir navedene podjele, zaključujemo da se sve definicije vežu za tri važna koncepta – *specifičan jezik* koji zahtijeva engleski jezik struke, *specifičnu potrebu* koju učenici imaju prije učenja engleskog jezika struke i *specifičan kontekst* u kojem se taj jezik uči i koristi, bilo da se radi o akademskom ili profesionalnom okruženju. Specifičnost o kojoj se govori kroz engleski jezik struke imala je različito tumačenje uz razvoj ovog područja – šezdesetih godina definirana je kao popis tehničkog rječnika određenog područja ili profesija (Hutchinson, Waters 1987; Dudley-Evans, St. John 1998; Smoak 2003), a od osamdesetih do danas se ta specifičnost ogleda isključivo u potrebama polaznika (Stevens 1988).

3. GENEZA ENGLESKOG JEZIKA STRUKE

Engleski jezik snažno dominira u međunarodnoj komunikaciji. Poznavanje i korištenje engleskog postalo je preduvjet uspješnog poslovanja, a zajedno s učestalijim korištenjem engleskog jezika raste i interes za proučavanje engleskog jezika struke. Uviđajući kako je engleski jezik struke odgovorio potrebama društava kroz povijest, pogledom u njegovu prošlost doći ćemo do boljeg razumijevanja pojma, trenutnih trendova i istraživanja u tom području, kao i dobiti jasniji uvid u mogućnosti koje nam taj pristup poučavanju engleskog jezika zapravo pruža.

3.1. Rane godine engleskog jezika struke (1962-1981)

3.1.1. Faza analize registra – (1962-1974)

Ova faza opisana je u djelu M. A. K. Halliday, A. McIntosh i P. Strevens *Lingvističke znanosti i poučavanje jezika*⁷ (1964) u kojem autori naglašavaju da jezik varira jer ga u specifične svrhe koriste različiti profili, a s obzirom na činjenicu da u jeziku postoje odstupanja, moraju postojati i drugačije varijante jednog jezika. Tijekom ove rane faze koja se naziva *analizom registra* središnji fokus bio je na engleskom jeziku za znanost i tehnologiju⁸. (Hutchinson i Waters 2010). Analizirala se frekventnost gramatičkih i leksičkih jedinica u određenoj struci, a glavna hipoteza bila je da se pojedini oblici češće javljaju u okviru jedne profesije nego što je to slučaj s uporabom općeg jezika. Smatralo se da se jezik razlikuje, a njegove varijante ovise o korisnicima, njihovim idiolektima, specifičnim uporabama odnosno registrima koji su se kasnije povezivali s različitim svrhama za koje je taj jezik bio namijenjen. Jedan od ciljeva faze analize registra bio je suprotstavljanjem identificirati razlike u registrima, npr. registru engleskog jezika za znanost i tehnologiju suprotstaviti engleski jezik za biologiju, ali i utvrditi gramatičke i leksičke karakteristike registra koje bi se koristile u pripremi nastavnog plana i programa te kao takve više zadovoljavale potrebe učenika zbog kojih se određeni tečaj i priprema.

Najbolji primjer statističko-gramatičkog prebrojavanja unutar pisanog registra prikazan je u Barberovom djelu *Swales Episodes* (1962) u kome je publicirana jedna od prvih studija frekvencije pod nazivom “Neke mjerljive karakteristike moderne

⁷. The Linguistic Sciences and Language Teaching

⁸. EST - English for Science and Technology

znanstvene proze”⁹. Bio je to pokušaj prebrojavanja gramatičkih značajki po žanrovima u cilju definiranja opće rečenične razine karakteristične za engleski jezik znanosti i tehnologije. Herbert (1965), Ewer i Latorre (1969) imali su tendenciju uzeti formalne značajke registra kao svoj nastavni plan i dati prioritet formama koje će studenti susresti u svojim studijima na engleskom jeziku. Herbert je vjerovao da se naglašavanjem tipičnih oblika u pisanim tekstovima za inženjere i izolacijom određenih riječi olakšava učenje specijalističkog engleskog jezika. *Tečaj osnovnog znanstvenog engleskog* iz 1969. godine jedan je od prvih tečajeva utemeljen na istraživanju znanstvenog teksta kada su Ewer i Latorre analizirali korpus od tri milijuna riječi engleskog jezika kako bi ciljano obuhvatili područje znanosti i tehnologije. Iz tog korpusa odabrali su najfrekventnije oblike poput infinitiva koju su zamjena za duže fraze, većinu sufiksa i prefiksa, pasiva, kondicionala, modalnih glagola, uporabe participa prošlog, fraznih glagola, “*ing*” oblika kao zamjenu za relativne konstrukcije, i riječi sličnog oblika, ali različite funkcije (navedeno u Jordan 1997: 229).

Uzimajući sve ovo u obzir može se reći da je kritika na fazu analize registra začeta u komentaru Widowsona (1979) u kojem kaže da znanstveni engleski jezik pokazuje visok udio sintaktičkih značajki, a manji udio svih drugih što može biti korisno za identificiranje znanstvenih tekstova, ali ne korisno za otkrivanje komunikacijskog karaktera onog što je napisano.¹⁰

3.1.2. Faza analize diskursa (1974-1981)

Engleski jezik struke u prvoj se fazi usredotočio na jezične forme, a u ovoj drugoj ulazi u retoričke analize i analize diskursa. Ono što postaje važno je struktura teksta, odnosno kako su ideje u tom tekstu međusobno povezane. Više nije važna učestalost značajke *x* ili *y*, već zašto je značajka *x* bolji izbor od značajke *y* u razvoju teksta (Robinson 1991). Za razliku od studija frekvencije koje su kritizirane kao kvantitativne i prediskriptivne, ovaj pristup je kvalitativan jer analizira koji oblici se ubrajaju i uvažavaju kao komunikacija i kako izražavaju element diskursa. U ovoj fazi pojavljuju se utjecajni istraživači poput J. Lackstroma, L. Selinkera i L. P. Trimblea sa Sveučilišta Washington (Washingtonska škola) koji su svojim radovima

⁹ Some measurable characteristics of modern scientific prose

¹⁰ The fact that scientific English exhibits a relatively high proportion of certain syntactic features and a relatively low proportion of others may be useful for identifying scientific English texts should we ever want to do such a thing. [...] But this approach cannot reveal the communicative character of what was written. It cannot of its nature deal with discourse.

(1973; Trimble 1985) izvršili velik utjecaj na razvoj engleskog jezika struke i područje retoričke analize diskursa.

Imenima unutar Washingtonske škole pridružuju se Mary Todd Trimble, Louis Trimble i Karl Drobnić (1978) koji uređuju zbornik s fokusom na engleski jezik znanosti i tehnologije. Uz poglavlja o oblikovanju kurikulumu, bavili su se kontrastivnom analizom leksičkih i gramatičkih značajki engleskog jezika za znanost i tehnologiju u španjolskom, makedonskom i japanskom. Uz njih se izdvaja još jedno ime – Robert Bley Vroman, koji predstavlja ciljeve retoričke teorije engleskog jezika struke navodeći kako je važno „uspostaviti podudarnost svrhe s uređajem”. U ovom slučaju “uređaj” predstavlja jezična sredstva kojima autor postiže željeni cilj (1978: 280). Ova istraživanja, iako revolucionarna, nisu uključivala nikakve intervjuje studenata ili drugih stručnjaka kako bi se sve te hipoteze i provjerile.

Važne studije nalaze se i u članku “O korištenju pasiva u časopisima iz astrofizike” (Tarone i dr. 1981) koji se pojavio u tadašnjem časopisu engleskog jezika struke¹¹, a ponovno je tiskan s interpretacijama u popularnim *Epizodama* (1988: 174-187). Tarone i kolege bavili su se testiranjem hipoteza o funkcijama specifičnih gramatičkih značajki i njihovim utjecajem na retoričke odluke u nizu istraživačkih članaka iz astrofizike. Nisu pokušavali generalizirati značajke znanstvenog jezika među žanrovima, bili su usredotočeni na sintaktički “glas” jer je, prema tadašnjim tvrdnjama, 25% glagola u istraživačkim člancima bilo u pasivu (Swales 2011). Studija je uključivala stručnjaka kao *specijalističkog informatora* uz čiju su pomoć ovi znanstvenici testirali svoje zaključke, a sve to je dalo još jedan značajan doprinos metodologiji engleskog jezika struke.

Navedena istraživanja dovode do djela *Focus serie* (devet svezaka) autora J. P. B. Allena i H. G. Widdowsona (1973) koja je potkrijepljena popularnom hipotezom:

“Smatramo da poteškoće s kojima se studenti susreću ne proizlaze toliko iz slabog poznavanja sustava engleskog jezika, koliko iz nepoznavanja korištenja engleskog jezika, te činjenice da se posljedično njihove potrebe ne mogu zadovoljiti tečajem koji jednostavno pruža daljnju praksu vezanu za kompoziciju rečenica, ali se mogu zadovoljiti tečajem koji razvija znanje o tome kako se rečenice koriste u izvedbi različitih komunikacijskih činova.”¹²

¹¹ ESP Journal

¹² We take the view that the difficulties which the students encounter arise not so much from a defective knowledge of the system of English, but from an unfamiliarity with English use, and that consequently their needs cannot be met by a course which simply provides further practice in the composition of sentences, but only by one which develops a knowledge of how sentences are used in the performance of different communicative acts

Druga, isto tako popularna serija udžbenika iz ovog razdoblja je *Nucleus Seria* autora M. Bates i T. Dudley-Evans. Bila je jedna od najprodavanijih serija zbog čega ima povijesno važan status u ovoj fazi. *Fokus Serie* bila je strukturirana oko retoričko-funkcionalnih linija, a *Nucleus Seria* fokusirala se na izradu nastavnog plana i programa ograničenog na jezik opservacije i opisivanja.

3.2. Ključni koncepti engleskog jezika struke (1981-1990)

Pojam *analiza potreba* ima dugu povijest, ali i dalje “postoji mnoštvo zbunjujućih pojmova” poput zahtjevi, motivacije, nedostaci, ciljevi, dobici, želje, brige, potrebe, očekivanja, ograničenja, poteškoće, sklonosti, komunikacijski razlozi ili komunikacijske situacije (Dudley-Evans & St John 1998: 123). Do 1960. godine pojam je bio neformalan, s jako malo istraživanja usmjerenih na taj pojam, a kako tvrdi West (1995: 1), poučavanje se u to vrijeme oslanjalo na “neku vrstu intuitivne ili neformalne analize studentskih potreba”. Nakon toga, analiza potreba ulazi u literaturu kao formalni koncept i smatra se veoma važnom pri izradi tečaja engleskog jezika sa specifičnom namjenom (Robinson 1991), što nikako ne znači da bi potreba kao takva trebala biti zapostavljena u općem engleskom jeziku budući da bi svi tečajevi trebali biti zasnovani na nekoj vrsti percipirane potrebe polaznika.

Hyland (2006: 73) je dao kvalitetnu definiciju analize potreba u kojoj navodi da se analiza odnosi na tehnike prikupljanja i evaluiranja informacija relevantnih za dizajn tečaja. To je kontinuirani proces budući da modificiramo svoju nastavu kako saznajemo više o našim studentima, a na taj način zapravo analiza potreba prelazi u evaluaciju – način utvrđivanja učinkovitosti tečaja. Prema njemu, potrebe su krovni pojam koji obuhvaća mnoge aspekte, uključujući učenikove ciljeve i pozadinu, njihovo poznavanje jezika, razloge za pohađanje tečaja, preferencije učenja i situacije u kojima će morati komunicirati. Potrebe kao takve mogu uključivati ono što učenici znaju, ne znaju, što potencijalno žele znati, a mogu se prikupljati i analizirati na razne načine. Kao ključna poveznica između percepcije i prakse analiza potreba možda nije jedinstven pojam za engleski jezik struke, ali je definirajući element njegove prakse (Basturkmen 2021).

Proces analize potreba s vremenom postaje složeniji, empirijski, korišten u triangulaciji. Informacije se prikupljaju kroz različite izvore podataka, koristi se više instrumenata kako bi se povećala vjerodostojnost provedenog istraživanja i osigurala raznolikost pri tom procesu (Jasso-Aquilar 1999, 2005; Bosher i Smalkoski 2002; Long 2005; Hyland 2006). Potrebe u svojoj slojevitosti mogu se prikupiti i analizirati

pomoću kvantitativne, kvalitativne, induktivne, deduktivne metode istraživanja te uz korištenje specifičnih instrumenata ili tehnika prikupljanja podataka, ali osnovni instrumenti za istraživanje i analizu potreba su upitnici, intervjui, zapažanja, analize i procjena autentičnih materijala. Praktičari engleskog jezika struke moraju znati iskoristiti prikupljene informacije kako bi razvili prikladan, praktičan i efektivan tečaj u određenom kontekstu.

Što se tiče temeljnih komponenti analize potreba, mnogi znanstvenici predložili su analizu ciljane situacije, sadašnje situacije¹³ i situacije učenja¹⁴ kao osnove istraživanja problema, fokusa i razvoja jezičnog planiranja u procesu učenja i poučavanja. John Munby (1978) dao je najtočnije objašnjenje analize ciljane situacije u svojoj knjizi *Dizajn komunikativnog nastavnog plana i programa*¹⁵, u kojoj predstavlja vrlo detaljan skup procesa za otkrivanje potrebe u ciljanoj situaciji. On taj set naziva “procesor komunikativnih potreba”¹⁶, a sastoji se od niza pitanja vezanih za komunikacijske varijable (tema, sudionik, medij), koje se mogu koristiti za identifikaciju i analizu ciljanih jezičnih potreba bilo koje skupine učenika. No, ovaj pristup bio je dosta i kritiziran zbog onog što nije uzeo u obzir, a to su, između ostalog, izostavljanje logističkih, psiho-pedagoških i metodoloških razmatranja.

Dudley-Evans i St. John (1998) definiraju analizu ciljane situacije kao zadatak ili aktivnost koju će učenici sprovesti u određenoj situaciji, a smatraju da takva analiza u istraživanju najviše koristi upitnik kao instrument. Hutchinson i Waters u svom djelu *Engleski za posebne svrhe – pristup usmjeren na učenje* (1987) predlažu sljedeća pitanja kao startnu točku za otkrivanje relevantnih informacija vezanih za analizu ciljane situacije i analizu potreba učenja.

^{13.} Present Situation Analysis (PSA)

^{14.} Learning Situation Analysis (LSA)

^{15.} Communicative Syllabus Design

^{16.} Communication Needs Processor (CNP)

Tablica 1. Okviri preuzeti iz Hutchinson i Waters (1987: 59-63)

Okvir za analizu ciljane situacije	Okvir za analizu potreba učenja
<p>Zašto je jezik potreban? a. Učenje; b. Posao; c. Oboje; d. Obuka i sl.</p>	<p>Zašto polaznici pohađaju ovaj tečaj? a. Obveza ili samovolja za tečajem; b. Prividna potreba ili ne; jesu li u motivaciju uključeni status, novac ili promocija, c. Što učenici misle da će postići; d. Kakav je njihov odnos prema tečaju engleskog jezika struke; e. Žele li uistinu poboljšati svoj engleski ili zamjeraju koliko vremena trebaju potrošiti na učenje</p>
<p>Kako će se jezik koristiti? a. Medij (pričanje, pisanje, slušanje i sl.); b. Kanal (telefon, email, Ina1); c. Vrste teksta ili diskursa;</p>	<p>Kako učenici uče? a. Kakva je njihova pozadina učenja; b. Kakav je njihov koncept poučavanja i učenja; c. Koja će im se metodologija svidjeti; d. Koje će im tehnike vjerojatno dosaditi</p>
<p>Koja će biti područja sadržaja? a. Predmeti (medicina, biologija, arhitektura, utovar, trgovina, inženjering); b. Razina: npr. tehničar, obrtnik, poslijediplomski, srednja škola</p> <p>S kim će učenik koristiti jezik? a. Izvorni ili neizvorni govornici; b. Razina znanja primatelja: (stručnjak, laik, student); c. Odnos (kolega, učitelj, kupac, nadređeni, podređeni);</p>	<p>Koji su resursi dostupni? a. Broj i stručna osposobljenost nastavnika; b. Odnos nastavnika prema EJS; c. Poznavanje i odnos nastavnika prema sadržaju predmeta; d. Materijali; e. Pomagala; f. Mogućnosti za izvannastavne aktivnosti</p> <p>Tko su učenici? a. Dob/spol/nacionalnost; b. Što oni već znaju o engleskom; c. Koje znanje iz predmeta imaju; d. Koji su njihovi interesi; e. Kakva je njihova socio-kulturna pozadina; f. Na koje su stilove poučavanja navikli; g. Kakav je njihov odnos prema engleskom ili prema kulturama engleskog govornog područja;</p>
<p>Gdje će se jezik koristiti? a. Fizičko okruženje (ured, učionica, hotel, radionica, knjižnica); b. Ljudski kontekst (sami, sastanci, demonstracije, telefonom); c. Lingvistički kontekst (u svojoj zemlji, u inozemstvu.);</p>	<p>Gdje će održati tečaj EJS? Je li okolina ugodna, dosadna, bučna, hladna itd?</p>

Ovim su pristupom željeli naglasiti kako su analiza ciljane situacije i analiza situacije učenja podjednako važne u procesu formiranja kvalitetnog tečaja. Po njima je analiza ciljane situacije usmjerena na uporabu jezika i govori nam što ljudi rade s jezikom, a analiza potreba učenja objašnjena je kao određena ruta – kako od startne pozicije doći do cilja.

Pored ova dva pristupa analizi potreba, bitno je spomenuti i analizu sadašnje situacije¹⁷ koja nastoji utvrditi kakve su sposobnosti učenika na početku tečaja, a može se smatrati nekom vrstom dopune analizi ciljane situacije. Štoviše, analiza sadašnje situacije nastoji pokazati slabost i snagu u jeziku, vještinama i iskustvu učenja i kao takva se smatra početnom točkom svakog tečaja (Dudley-Evans, St. John 1998). Hyland (2006) smatra da analiza sadašnje situacije pruža objektivne i subjektivne informacije. Objektivne su dob, stručnost i prethodno iskustvo učenja, a u subjektivne spadaju samoopažene potrebe, slabosti i snage. Richterich i Chancerel (1980) sugeriraju postojanje tri osnovna izvora informacija, a to su studenti, obrazovna institucija za podučavanje jezika i “korisnička institucija”, npr. radno mjesto učenika. Bocanegra-Valle (2016) ima svoju podjelu u kojoj identificira *analizu ciljane situacije* (što bi učenici trebali znati u ciljnom kontekstu); *analizu diskursa* (opis jezika koji se koristi u ciljnom kontekstu), *analizu sadašnje situacije* (što učenici sada mogu ili ne mogu učiniti u odnosu na ciljne potrebe); *analizu faktora učenika* (kombinacija preferiranih strategija, percepcija, očekivanja od tečaja); *analiza konteksta poučavanja* (resursi, vrijeme, vještine i stavovi nastavnika, itd) i *analizu zadataka* (identifikacija zadataka potrebnih u ciljnom kontekstu).

Dva velikana engleskog jezika struke Hutchinson i Waters uvode nas u fazu okrenutu učenju i fazu analize žanra. Pristup usmjeren na učenje naglašava da je bitno gledati dalje od kompetencija koje omogućuju da netko nešto izvede, ono što se želi otkriti nije sama kompetencija, već kako je netko tu kompetenciju stekao. Briga koju imaju navedeni autori ipak je malo drukčija od svih onih u prethodnim razdobljima. Fokus se vraća na psihološko-edukativne osnove EJS, naglasak je na metodologiji i procesu učenja više nego na jezičnoj osnovi i opisu onoga što čovjek može raditi s jezikom (1987: 14).

„Naša briga u ESP-u nije uporaba jezika – iako bi to pomoglo definirati ciljeve tečaja. Naša briga je učenje jezika. Ne možemo jednostavno pretpostaviti da će opisivanje i predstavljanje onog što ljudi mogu s jezikom, olakšati nekome da taj jezik i nauči... Kvalitetan pristup engleskom jeziku struke mora se temeljiti na razumijevanju procesa učenja jezika.“¹⁸

Belcher i Lukkarila (2011) tvrde da učitelji moraju naučiti više o “zamišljenim zajednicama i identitetima” svojih učenika. Na taj način saznaju sve o njihovim

¹⁷ Present Situation Analysis

¹⁸ “Our concern in ESP is not with language use —although this would help to define the course objectives. Our concern is with language learning. We cannot simply assume that describing and exemplifying what people do with language will enable someone to learn it [...]. A truly valid approach to ESP must be based on an understanding of the processes of language learning.”

dugoročnim ciljevima učenja jezika, stavljajući ih u središte procesa kako bi im kroz učenje jezika pomogli ostvariti buduće ciljeve. Prikupljanje podataka o zamišljenim, budućim identitetima učenika možda nije uvijek praktično, ali postoje načini uz koje učitelji mogu saznati više o percepcijama učenika što će ih potaknuti na razmišljanje o kvaliteti sadržaja koji nude, kao i kako se on prezentira. Neki od načina prikupljanja relevantnih podataka su autobiografije o jeziku i pismenosti, časopisi koji se bave osvrtima na korištenje jezika, izvješća o intervjuima s kolegama iz razreda o njihovim ciljevima učenja, suradnički anketni projekti i sl. (Paltridge, 2015: 78).

3.3. Moderno doba engleskog jezika struke (1990–)

Objavom prvog broja časopisa *Engleski jezik za posebne namjene*, djela *Aspects of Article Introductions* (1981) i *Analiza žanra* (1990) termini *žanr* i *retorički pokreti* postaju važni u polju engleskog jezika struke (John 2013). Za razliku od analize diskursa kojoj su u fokusu općenite karakteristike teksta, *analiza žanra* ispituje konvencije, očekivanja, svrhu i ciljanu publiku za određeni žanr i omogućava da uočimo razlike između različitih tipova teksta. Dudley-Evans i St. John (1998: 87) naglašavaju da je analiza žanra usredotočena na “regularnost struktura kojima se uočavaju razlike između različitih tipova teksta”. Tijekom studiranja učenici su usmjereni na pedagoške žanrove (npr. znanstveni rad, članak, stručni udžbenik, magistarski rad, disertacija i sl.), a poslije, nakon zaposlenja, na žanrove vezane uz njihov posao (npr. različita izvješća, poslovna pisma, projektni plan itd.). Svi ti žanrovi imaju svoje karakteristike i strukturu, a u okviru jedne struke postoji više različitih tipova teksta. Danas se u jeziku struke velika pozornost daje tome da svi relevantni žanrovi budu zastupljeni u nastavnim materijalima i da se tako učenici upoznaju sa svim karakteristikama žanrova kako bi postigli što veću učinkovitost. Tarone i dr. (1981.) među prvima koriste izraz *žanr* koji je dotad bio vrlo rijedak u EJS.

3.3.1. Žanr kao središnja tema

Velik naglasak je stavljen na pojam žanra u istraživanju i nastavi engleskog jezika struke. Swales (1981, 1990, 2000) nas je uveo u područje analize žanra i mnoga istraživanja su temeljena na njegovim djelima. Ta djela su analizirala diskursne strukture i jezična obilježja znanstvenih članaka, magistarskih radova i doktorskih disertacija, molbi za posao i pisma za unapređenje prodaje, zakonskih dokumenata,

diplomskih seminara, akademskih predavanja, rasprava na posterima i različitih akademskih tekstova (vidi Hyon 2017; Paltridge 2013, 2014; Hyland 2004, 2018, 2019, 2022; Swales 1990, 2004).

Žanrovi su društveno korisni i priznati načini korištenja jezika, a u engleskom jeziku struke dosta su se istraživale leksiko-gramatičke značajke i retorički obrasci koji pomažu karakterizirati pojedine žanrove. Dominacijom žanra istraživalo se kako su tekstovi konstruirani i povezani sa svojim kontekstima u specifičnim društvenim svrhama pružajući kvalitetan doprinos nastavi. Pored toga, analiza žanra pomaže pokazati povezanost između tekstova, na koji način se posuđuje iz drugih tekstova i kako se reagira u određenoj situaciji. Analize žanrova se temelje na funkciji i situaciji (Hyland 2022). Ne postoji, zapravo, čvrsto ili brzo pravilo za provođenje ovakvih analiza. Istraživač može ili započeti s pristupom koji se temelji na tekstu, tj. analizirati tipično diskursne obrasce u tekstovima, ili se okrenuti ispitivanju konteksta u kojem su određeni tekstovi proizvedeni. Cilj engleskoj jezika struke je istražiti i objasniti akademske i profesionalne žanrove koji će poboljšati prilike za karijeru učenika, a analiza žanra postaje glavno sredstvo pomoću kojeg praktičari EJS identificiraju tekstualne značajke najrelevantnije za učenike (Cheng 2021; Hyon 2018; Tardy 2017).

Swales se postepeno odmaknuo od svog klasičnog pristupa analizi žanra iz 1990. godine i predložio različite načine za ispitivanje njegovih implikacija. U djelu *Other floors, other Voices* (1998) uvodi pojam *tekstografija* u leksikon engleskog jezika za posebne namjene. Različitim instrumentima izučavao je interakcije tekstova i konteksta u tri različite diskursne zajednice u cilju stvaranja slike o utjecaju pojedinaca i njihovih tekstova na radna okruženja i disciplinske zajednice u kojima su se nalazili. U publikaciji studije slučaja iz 2002. godine koju je objavio sa studenticom diplomskog studija Stephanie Lindemann fokusirali su se na pitanje kako studenti prelaze s makrorazine na mikrorazinu prilikom pisanja složenijeg teksta. Osim analize žanra u kontekstu, nedavna istraživanja također su se usmjerila na istraživanje načina na koji pojedinci koriste i oblikuju žanr unutar većih zajednica. Usvojivši korpusni pristup, Hyland (2008b) provodi analizu diskursa Swalesova pisanja, stavljajući poseban naglasak na svoje strategije samoreprezentacije.

3.3.2 *Etnografska istraživanja u engleskom jeziku struke*

Etnografsko istraživanje u kombinaciji s drugim istraživačkim pristupima postaje, pored analize žanra, sve češće u području jezika struke. Etnografija nam pomaže razumjeti što se događa unutar učionica engleskog jezika struke. Hyland (2022)

navodi da je etnografija vrsta istraživanja koja ispituje kontekste, cijeni perspektive sudionika o čitanju i korištenju tekstova, oslanjajući se njihovu emičku perspektivu¹⁹. Kroz etnografski pristup članovi određene diskurzne zajednice uz intervju i analize tekstova postaju osnova proučavanja, daju potpuniju sliku onog što se događa (Paltridge, Starfield i Tardy 2016).

Chun (2015) je istraživao nastavu engleskog jezika za akademske svrhe, bilježio svoja zapažanja, proveo intervju, analizirao udžbenike, prikupio pisane zadatke učenika, fotografije koje su učenici snimili o svojim praksama izvan učionice, kao i vlastite fotografije interijera učionice. Na temelju svojih rezultata i zapažanja predložio je alternativni kurikulum engleskog jezika za akademske svrhe. Johns (1997) ističe etnografski pristup koji je usmjeren na razvijanje akademske pismenosti učenika. Kako bismo razumjeli što pismenost podrazumijeva, moramo uzeti u obzir mnogo više od sposobnosti pojedinca da proizvede i razumije pisani diskurs. Razumijevanje prirode pismenosti uključuje poznavanje načina na koji je znanje predstavljeno u različitim disciplinama i kontekstima, poznavanje strategija potrebnih za razumijevanje i organiziranje tekstova, poznavanje društvenog konteksta u kojem se tekstovi proizvode i čitaju, poznavanje zajednice i kulture koja proizvodi i vrednuje određeni tekst i vrstu teksta, poznavanje prethodnih iskustva pismenosti oblikuju percepcije i očekivanja u pogledu prirode pisanog diskursa. Paltridge, Starfield i Tardy (2016) usmjerili su svoje etnografsko istraživanje na akademsko pisanje u kontekstima dodiplomskog, poslijediplomskog obrazovanja, znanstvenih publikacija. Knjiga sadrži poglavlja o kontekstu i akademskom pisanju te pregled metodoloških pitanja koja treba razmotriti u izvođenju etnografski usmjerenih istraživanja akademskog pisanja.

3.3.3. Korpusne studije

Moderno razdoblje engleskog jezika struke obuhvaća i istraživanja iz korpusne lingvistike, osobito analize u pisanim akademskim žanrovima. Najčešće su citirane studije Kena Hylanda koje govore o odnosu čitatelja i pisaca u akademskim tekstovima. Osobito je utjecajan bio njegov rad o metadiskursu, “onim aspektima teksta koji se eksplicitno odnose na organizaciju diskursa ili na stav pisca prema njegovom sadržaju ili prema čitatelju” (Hyland 2005a: 109), kao i rad koji predstavlja

¹⁹ Emic perspective – Emički pristup istražuje kako lokalni ljudi razmišljaju, kako percipiraju i kategoriziraju svijet, svoja pravila ponašanja, što za njih ima značenje te kako zamišljaju i objašnjavaju stvari. Vidjeti Kottak, Conrad (2006).

međuljudski model metadiskursa (Hyland i Tse 2004). Istraživao je Hyland (2007) i korpus o leksičkim snopovima koji ističu disciplinske varijacije u akademskoj zajednici, kao i razlike između profesionalnog i poslijediplomskog pisanja (Hyland 2008b).

U korpusnoj lingvistici najčešće su se istraživale brzorastuće grane engleskog jezika za profesionalne namjene kao što su engleski za poslovne namjene²⁰, engleski za medicinske namjene²¹ ili engleski za pravne namjene²². Iako se čini da je engleski jezik za znanost i tehnologiju zanemareno područje u korpusnim istraživanjima, inicijative za sastavljanje korpusa stručnog engleskog jezika od 100 milijuna riječi²³ ipak su u tijeku. Korpus stručnog engleskog jezika za znanost, tehnologiju i druga područja trenutačno ima 17 milijuna riječi. (<https://scnweb.japanknowledge.com>).

Čini se da je korištenje korpusa u učenju engleskog jezika za posebne namjene opravdano jer učenici rijetko poznaju tu specifičnu stranu uporabe jezika, čak ni praktikanti koji tečno govore engleski jezik struke nemaju puno intuitivnog razumijevanja načina na koji se jezik koristi u određenim stručnim područjima. Zapravo se očekuje se da će korpusne studije biti zastupljene i u budućnosti, pogotovo s napretkom tehnoloških rješenja koja će potaknuti prirodu analize korpusa. Takve studije dobit će sve veću interdisciplinarnost i doći će do hibridizacije žanrova (Flowerdew 2014), a korpusna lingvistika dat će nedvojbeno važan doprinos istraživanju engleskog jezika struke i u budućnosti. Kvalitetniji korpusni alati s tehnološkim napretkom omogućit će lakši pristup većim korpusima te samim time i otkrivati više o uporabi jezika u pojedinim okolnostima. Javna i besplatna dostupnost online korpusa čini izvedivom suradnju učitelja i učenika oko relevantnih žanrova, a čini se da žanrovski pristupi nude najučinkovitija sredstva kako bi učenici uvidjeli odnose između tekstova i konteksta (Hyland 2018).

Pored etnografije i korpusnih studija u posljednjih nekoliko godina dosta se istražuje uloga digitalnih žanrova, a akademska aktivnost i komunikacija su sve više posredovane digitalnim tehnologijama koje znanstvenicima omogućuju kvalitetniju uključenost u proces iako sa sobom nose i različite izazove (Luzón i Pérez-Llantada 2022). Kao rezultat toga pojavljuju se novije studije trominutnih teza, blogova i drugih web 2.0 tehnologija koje omogućavaju da se tradicionalni žanrovi razvijaju i tvore složeni žanrovski sklop s drugim žanrovima na mreži (Pérez-Llantada 2021).

²⁰ English for Business purposes

²¹ English for Medical Purposes

²² English for Legal Purposes

²³ Corpus Professional English Research Consortium - PERC

4. ZAKLJUČAK

Što se tiče budućeg razvoja, engleski jezik struke će nedvojbeno i dalje nastaviti preispitivati i istraživati teme poput analize žanra, analize potreba i korpusne lingvistike. Čini se kako žanr kao istraživačka tema nije ni blizu iscrpljena jer nudi mogućnosti za složenije rasprave o tekstu, kontekstu, piscu, učenicima, jeziku te kao takav može nastaviti intrigirati istraživače dugi niz godina. Analiza žanra bit će potpomognuta tehnikama korpusne lingvistike koja prikuplja i analizira velike baze podataka autentičnog govornog i pisanog diskursa. Tehnološki razvoj će pomaknuti unaprijed analizu korpusa, a istraživačima će dati pristup većim korpusima omogućujući im podržavanje njihovih statističkih tvrdnji o uporabi jezika u određenim okruženjima.

Što se tiče analize potreba, buduća istraživanja i dalje će biti usmjerena na ovu temu, ali će se odmaknuti od objektivne procjene koju je predstavio Munby (1978) i okrenut će se otvorenoj analizi koja je usmjerena na subjektivne potrebe učenika i svih drugih praktikanata uključenih u proces poučavanja engleskog jezika struke. Vjerojatno će se više pisati i govoriti o zahtjevima nastave i koliko je zapravo specifična uloga nastavnika EJS, pogotovo ako se uzme u obzir činjenica da je “literatura o obrazovanju nastavnika EJS iznenađujuće ograničena“ (Basturkmen 2014: 17). Sve to će dovesti do istraživačkih inicijativa usmjerenih na potrebe nastavnika EJS koji čine temelj za određivanje sadržaja programa obrazovanja učitelja i koji prema Dudley-Evans i St. John imaju pet ključnih uloga praktičara EJS – učitelj, dizajner tečaja, dobavljač materijala, suradnik (često s predmetom ili stručnim specijalist), istraživač i evaluator (1998: 13–17). Istraživači će vjerojatno i dalje biti zainteresirani za ono što se zapravo događa u učionici, posebno s obzirom na činjenicu da je u posljednjih 50 godina o toj temi bilo “premalo pažljivog istraživanja“ (Swales 2014: 273).

Digitalna revolucija korisnicima omogućuje gotovo neograničen pristup informacijama bilo kad i bilo gdje. Zbog brzog razvoja digitalne revolucije istraživanja će sve više biti posvećena digitalnoj pismenosti. Jezik i korištenje popularnih popularnih online platformi bit će bitan dio istraživanja u domeni engleskog jezika struke. Korisni digitalni resursi za nastavu u ESP učionici poput online e-rječnika, podcasta, društvenih mreža, blogova, webinarata, e-magazina nude različite mogućnosti za ulazak u profesionalnu komunikaciju. Predavači će uz takve izvore imati na raspolaganju portfelj novih materijala kako bi dopunili tradicionalnu nastavu i bolje pripremili studente za njihovu buduću karijeru. Takvi autentični

materijali daju predavačima i studentima uvid u razvoj tehnologije kako bi mogli komunicirati o izazovnim temama u učionici te organizirati učinkovit i motivirajući samostalan proces učenja. Digitalna revolucija nastave tek je započela, a na predavačima i studentima je da iskoriste sve njene potencijale.

Ovaj rad bio je dosta selektivan jer postoji mnoštvo izvora koji otežavaju potpuniji prikaz teorija koje su utjecale na rast engleskog jezika struke, ali se može konstatirati da je taj jezik kao poseban uporabni varijetet uistinu prešao velik put od svog početka do danas. Programi engleskog jezika struke razvijali su se jer postoji potreba za usmjerenim tečajevima jezika, a kako svijet postaje sve povezaniji, ova potražnja će još više rasti. Stoga svi praktičari engleskog jezika struke moraju biti pripremljeni za ono što tek dolazi u ovom polju.

LITERATURA

1. Allen, John Patrick Brierley, Henry G. Widdowson, (1974), "Teaching the communicative use of English", *IRAL: International Review of Applied Linguistics in Language Teaching*, 12(1), 1–21.
2. Barber, Charles L. (1988), "Some measurable characteristics of modern scientific prose", *Contributions to English Syntax and Philology, Gothenburg Studies in English*, 14. Reprinted, with a commentary, in: J. M. Swales (ed.), *Episodes in ESP: A Source and Reference Book on the Development of English for Science and Technology*, Prentice Hall, New York, 1–15.
3. Basturkmen, Helen (2006), *Ideas and options in English for specific purposes*, Lawrence Erlbaum Associates, Inc. New Jersey
4. Basturkmen, Helen (2010), *Developing Course in English for Specific Purposes*, Palgrave Mcmillan, Basingstoke, Hampshire
5. Basturkmen, Helen (2021), "ESP research directions: Enduring and emerging lines of inquiry", *Language Teaching Research Quarterly*, 23, 5-11.
6. Basturkmen, Helen (2021), *Linguistic Description in English for Academic Purposes*, 1st Edition, Routledge, New York
7. Bates, Martin, Tony Dudley-Evans (1976), *Nucleus General Science*, Longman, London
8. Belcher, Diane (2009), "What ESP is and can be: An introduction", In: D. Belcher (ed.), *English for specific purposes in theory and practice*, University of Michigan Press, 1-20.

9. Belcher, Diane, Lauren Lukkarila (2011), "Identity in the ESP context: Putting the learner front and center in needs analysis", In: D. Belcher, A. M. Johns, & B. Paltridge (eds.), *New directions in English for specific purposes research*, University of Michigan Press, MI, 73-93.
10. Bocanegra-Valle, Ana (2016), "Needs analysis for curriculum design", In: K. Hyland, & P. Shaw (ed.), *Routledge handbook of English for academic purposes*, Routledge, 562-577.
11. Cheng, An (2021), "The place of language in the theoretical tenets, textbooks, and classroom practices in the ESP genre-based approach to teaching writing", *English for Specific Purposes*, 64, 26-36.
12. Dressen-Hammouda, Dacia (2008), "From novice to disciplinary expert: Disciplinary identity and genre mastery", *English for Specific Purposes*, 27, 233-252
13. Dudley-Evans, Tony, Maggie J. St. John (1998), *Developments in English for Specific Purposes*, Cambridge University Press, Cambridge
14. Ewer, Jack R., Guillermo Latorre, (1969), *A Course in Basic Scientific English*, Longman, London
15. Flowerdew, Lynne (2014), "ESP and corpus studies", In: D. D. Belcher, A. M. Johns, B. Paltridge (eds.), *New Directions in English for Specific Purposes Research*, University of Michigan Press, 222-251.
16. Gatehouse, Kristen (2001), "Key Issues in English for Specific Purposes (ESP) Curriculum Development", *The Internet TESL Journal*, Vol. VII, No. 10; <http://iteslj.org/Articles/Gatehouse-ESP.html>
17. Herbert, A. J. (1965), *The Structure of Technical English*, Longman, Harlow
18. Hutchinson, Tom, Alan Waters (1987), *English for Specific Purposes: A Learner-Centered Approach*, Cambridge University Press, Cambridge
19. Hyland, Ken (2002), "Specificity revisited: How far should we go now?", *English for Specific Purposes*, 21, 385-395.
20. Hyland, Ken, Polly Tse, (2004), "Metadiscourse in Academic Writing: A Reappraisal", *Applied Linguistics*, 25, 156-177.
21. Hyland, Ken (2004), *Genre and second language writing*, University of Michigan Press
22. Hyland, Ken (2005), *Metadiscourse*, Continuum, London
23. Hyland, Ken (2006), *English for Academic Purposes*, An Advanced Resource Book, Routledge, New York

24. Hyland, Ken (2007), "As can be seen: Lexical bundles and disciplinary variation", *English for Specific Purposes*, 27, 4-21.
25. Hyland, Ken (2008a), "Small bits of textual material: A discourse analysis of Swales writing", *English for Specific Purposes*, 27, 143-160.
26. Hyland, Ken (2008b), "Academic clusters: text patterning in published and post-graduate writing", *International Journal of Applied Linguistics*, 18, 41-62.
27. Hyland, Ken (2014), "Disciplinary specificity: Discourse, context, and ESP", In D. D. Belcher, A. M. Johns, B. Paltridge (eds.), *New Directions in English for Specific Purposes Research*, University of Michigan Press, 6-24.
28. Hyland, Ken (2018), "Sympathy for the devil?: A defense of EAP", *Language Teaching*, 51(3), 383-399.
29. Hyland, Ken, Fang K. Jiang (2021), "Delivering relevance: The emergence of ESP as a discipline", *English for Specific Purposes*, 64, 13-25.
30. Hyland, Ken (2022), "English for Specific Purposes: What is it and where is it taking us?", *ESP Today*, 10(2), 202-220.
31. Hyon, Sunny (2018), *Introducing genre and English for specific purposes*, Routledge
32. Johns Ann M. (1997), *Text, Role and Context: Developing Academic Literacies*, Cambridge University Press, Cambridge, U. K.
33. Lackstrom, John E., Larry Selinker, Luois P. Trimble (1973), "Technical Rhetorical Principles and Grammatical Choice", *TESOL Quarterly*, 7(2), 127-136.
34. Long, Michael H. (2005), "Methodological issues in learner-needs analysis", In: M. H. Long (ed.) *Second Language Needs Analysis*, Cambridge: Cambridge University Press, 19-76.
35. Luzón, María José, Carmen Pérez-Llantada, (2022), *Digital genres in academic knowledge production and communication: Perspectives and practices*, Multilingual Matters
36. Halliday, Michael A. K., Angus McIntosh, Peter Strevens (1964), *The Linguistic Sciences and Language Teaching*, Longmans, London
37. Martinez, Ana M., Cristina Sanz (2008), "Instructors and administrators' beliefs within a Spanish LSP program", In: H. J. Siskin (ed.), *From thought to action: Exploring beliefs and outcomes in the foreign language program*, Thomson Heinle, Boston, 67-91.
38. Munby, John (1978), *Communicative Syllabus Design*, Cambridge University Press, Cambridge

39. Paltridge, Brian (2008), "Textographies and the research and teaching of writing", *Iberica: Journal of the European Association of Language for Specific Purposes*, 15, 9-23.
40. Paltridge, Brian, Wei Wang (2011), "Contextualizing ESP research: Media discourses in China and Australia", In: D. Belcher, A. M. Johns, and B. Paltridge (eds.), *New Directions in English for Specific Purposes Research*, University of Michigan Press, 25–43.
41. Paltridge, Brian, Sue Starfield (2011), "Research in English for specific purposes", In: E. Hinkel (ed.), *Handbook of research in second language teaching and learning*, Vol. 2, Routledge, New York, NY, 196-121.
42. Paltridge, Brian, Sue Starfield (eds.) (2013), *The Handbook of English for Specific Purposes*, John Wiley & Sons Inc., Chichester – West Sussex
43. Paltridge, Brian (2015), "Developments in English for Specific Purposes Research", *OnCUE Journal*, 9(2), 73-85
44. Paltridge Brian, Sue Starfield, Chstiner Tardy (2016), *Ethnographic Perspectives on Academic Writing*, Oxford University Press, Oxford
45. Pérez-Llantada, Carmen (2021), *Research genres across languages. Multilingual communication online*, Cambridge University Press
46. Richterich, René, Jean-Louis Chancerel (1977), *Identifying the Needs of Adults Learning a Foreign Language*, Pergamon Press, Oxford
47. Robinson, Pauline C. (1991), *ESP Today: Practitioner's Guide*, Prentice Hall, New York
49. Smoak, Rebecca (2003), "What Is English For Specific Purposes?", *English Teaching Forum*, 8, 22-27.
50. Strevens, P., (1988), "ESP after twenty years: A re-appraisal", In M. Tickoo (ur.), *ESP: State of the art*. Singapore: SEAMEO Regional Language Center
51. Swales, John M. (1971/1976), *Writing Scientific English*, Thomas Nelson – Cengage, London New York
52. Swales, John M. (1981a), *Aspects of Article Introductions*, Aston University, Birmingham, UK
53. Swales, John (1981b), "The function of one type of particle in a chemistry textbook", in: L. Selinker, E. Tarone, V. Hanzeli (eds.), *English for Academic and Technical Purposes: Studies in Honor of Louis Trimble*, Newbury House, Rowley, MA

54. Swales, John M. (1988), *Episodes in ESP: A Source and Reference Book on the Development of English for Science and Technology*, 2nd impression, Prentice Hall, New York
55. Swales, John M. (1998), *Other Floors, Other Voices: A Textography of a Small University Building*, Lawrence Erlbaum, Mahwah, NJ
56. Swales, John M. (2011), "Coda: Reflections on the future of genre and L2 writing", *Journal of Second Language Writing*, 20(1), 83–85.
57. Swales J.M. (2014), "Envoi", In D. D. Belcher, A. M. Johns, B. Paltridge (eds.), *New Directions in English for Specific Purposes Research*, University of Michigan Press, 271-274.
58. Tarone, Elaine, Sharon Dwyer, Susan Gillette, Vincent Icke (1981), "On the use of the passive in astrophysics journal papers", *ESP Journal*, 1, 123–140.
59. Tardy, Christine M. (2013) "Language for specific purposes: Research methods", In: C. A. Chapelle (ed.), *The encyclopedia of applied linguistics*, Vol. V, Wiley Blackwell, Oxford, England, 3156-3162.
60. Tardy, Christine M. (2014), "ESP and multi-method approaches to genre analysis", In: D. D. Belcher, A. M. Johns, B. Paltridge (eds.), *New Directions in English for Specific Purposes Research*, University of Michigan Press, 145-173.
61. Tardy, Christine (2017), "The challenge of genre in the academic writing classroom: Implications for L2 writing teacher education", In: J. Bitchener, N. Storch, R. Wette (eds.), *Teaching writing for academic purposes to multilingual students: Instructional approaches*, Routledge, 69-83.
62. West, Richard (1995), "The State of the Art", *ESP SIG Newsletter*, 16-26.

ENGLISH FOR SPECIFIC PURPOSES - YESTERDAY, TODAY, TOMORROW

Summary:

The phenomenon of English for specific purposes (ESP) occurred in 1960 as a result of a fast revolution in theoretical linguistics, followed by worldwide demands for a faster and better learning of the English language in both professional and academic environments, as well as a result of an increased pressure on educators and educational institutions to focus more on needs of students. English for specific purposes occurred within the field of English Language Teaching (ELT); however, later, it became an autonomous subfield of applied linguistics. This article deals with major definitions of the concept, its origin, basic characteristics, followed by a discussion about the most prominent evolution phases of English for specific purposes. Furthermore, it tries to predict the future of this extremely important field. The article begins with an introduction where we present basic definitions and characteristics of the term. After that, we discuss the early years of English for specific purposes, key concepts with an emphasis on the notion of needs analysis and the modern era in which the genre becomes the central topic of study, but we also overview recent research in the field of corpus linguistics and ethnography. The conclusion discusses possible future directions and development of English for specific purposes.

Keywords: English for specific purposes; register analysis; discourse analysis; needs analysis; genre analysis; ethnography; corpus studies; digital revolution in ESP

Adrese autorica

Authors' address

Dražena Bošković
Sveučilište u Mostaru
Filozofski fakultet
drazena.boskovic@ff3.sum.ba

Ivona Šetka Čilić
Sveučilište u Mostaru
Filozofski fakultet
ivona.setkacilic@ff.sum.ba

